

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (šestého senátu)

16. července 2020*

„Řízení o předběžné otázce – Životní prostředí – Směrnice 92/43/EHS – Článek 6 – Ochrana přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin – Zvláštní oblasti ochrany – Výstavba silničního úseku – Posouzení důsledků tohoto projektu pro dotčenou zvláštní oblast ochrany – Oprávnění – Důvody převažujícího veřejného zájmu“

Ve věci C-411/19,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (regionální správní soud pro Lazio, Itálie) ze dne 16. ledna 2019, došlým Soudnímu dvoru dne 27. května 2019, v řízení

WWF Italia Onlus,

Lega Italiana Protezione Uccelli Onlus,

Gruppo di Intervento Giuridico Onlus,

Italia Nostra Onlus,

Forum Ambientalista,

FC a další

proti

Presidenza del Consiglio dei Ministri,

Azienda Nazionale Autonoma Strade SpA (ANAS),

SOUDNÍ DVŮR (šestý senát),

ve složení M. Safjan, předseda senátu, J.-C. Bonichot (zpravodaj), předseda prvního senátu, a N. Jääskinen, soudce,

generální advokátka: J. Kokott,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

* Jednací jazyk: italština.

s ohledem na vyjádření předložená:

- za WWF Italia Onlus Lega Italiana Protezione Uccelli Onlus, Gruppo di Intervento Giuridico Onlus, Italia Nostra Onlus, Forum Ambientalista a FC a další G. Viglionem a N. Tsuno, avvocati,
- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s G. Palatiellem, avvocato dello Stato,
- za českou vládu M. Smolkem a J. Vlácillem, jakož i L. Dvořákovou, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi G. Gattinarou a C. Hermesem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 6 směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Úř. věst. 1992, L 206, s. 7; Zvl. vyd. 15/02, s. 102, dále jen „směrnice o stanovištích“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi WWF Italia Onlus, Lega Italiana Protezione Uccelli Onlus, Gruppo di Intervento Giuridico Onlus, Italia Nostra Onlus, Forum Ambientalista a FC a dalšími, na straně jedné, a Presidenza del Consiglio dei Ministri (úřad předsedy Rady ministrů, Itálie) a Azienda Nazionale Autonoma Strade SpA (ANAS), na straně druhé, jehož předmětem je legalita rozhodnutí ze dne 1. prosince 2017, kterým Rada ministrů prohlásila, že předběžný projekt silničního spojení severně od Říma (Itálie), v podobě „zelené trasy“, mezi Monte Romano Est (Itálie) a Tarquinia Sud (Itálie), splňuje environmentální požadavky, a rozhodnutí ze dne 28. února 2018, kterým Comitato Interministeriale per la Programmazione Economica (Meziresortní výbor pro hospodářské plánování) (Itálie) (dále jen „CIPE“) schválil tento předběžný projekt.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Sedmý bod odůvodnění směrnice o stanovištích uvádí, že „všechny tyto vyhlášené oblasti včetně těch, které jsou nebo budou klasifikovány jako zvláště chráněná území podle směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků [Úř. věst. 1979, L 103, s. 15; Zvl. vyd. 15/01, s. 98], budou zařazeny do spojitě evropské ekologické sítě“.
- 4 Článek 1 písm. l) směrnice o stanovištích definuje „zvláštní oblast ochrany“ jako „lokalitu významnou pro Společenství a vyhlášenou členskými státy prostřednictvím právního, správního a/nebo smluvního aktu, u které jsou pro přírodní stanoviště a/nebo populace druhů, pro něž je lokalita určena, uplatněna ochranná opatření nezbytná k jejich zachování nebo obnově ve stavu z hlediska jejich ochrany příznivém“.

5 Článek 3 odst. 1 a 2 této směrnice stanoví:

„1. Pod názvem [Natura 2000] bude vytvořena spojitá evropská ekologická síť zvláštních oblastí ochrany. Tato síť složená z lokalit s přírodními stanovišti uvedenými v příloze I a stanovišti druhů uvedenými v příloze II umožní zachovat příslušné typy přírodních stanovišť a stanoviště druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska jejich ochrany nebo popřípadě umožní tento stav obnovit.

Síť [Natura 2000] zahrne i zvláště chráněná území označená členskými státy podle směrnice 79/409/EHS.

2. Každý členský stát přispěje k vytvoření sítě [Natura 2000] v poměru, který odpovídá zastoupení typů přírodních stanovišť a stanovišť druhů uvedených v odstavci 1 na jeho území. Za tímto účelem vymezí každý členský stát v souladu s článkem 4 lokality jako zvláštní oblasti ochrany se zřetelem k cílům stanoveným v odstavci 1.“

6 Článek 6 směrnice o stanovištích uvádí:

„1. Pro zvláštní oblasti ochrany stanoví členské státy nezbytná ochranná opatření zahrnující v případě potřeby odpovídající plány péče vypracované speciálně pro dané lokality nebo integrované do jiných plánů rozvoje a vhodná opatření právního, správního nebo smluvního charakteru, která odpovídají ekologickým požadavkům typů přírodních stanovišť uvedených v příloze I a druhů uvedených v příloze II, jež se na těchto lokalitách vyskytují.

2. Členské státy přijmou vhodná opatření, aby v oblastech zvláštní ochrany [ve zvláštních oblastech ochrany] vyloučily poškozování přírodních stanovišť a stanovišť druhů ani k [, jakož i] vyrušování druhů, pro něž jsou tato území určena, pokud by takové vyrušování mohlo být významné ve vztahu k cílům této směrnice.

3. Jakýkoli plán nebo projekt, který s určitou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty, podléhá odpovídajícímu posouzení jeho důsledků pro lokalitu z hlediska cílů její ochrany. S přihlédnutím k výsledkům uvedeného hodnocení důsledků pro lokalitu a s výhradou odstavce 4 schválí příslušné orgány příslušného státu tento plán nebo projekt teprve poté, co se ujistí, že nebude mít nepříznivý účinek na celistvost příslušné lokality, a co si v případě potřeby opatří stanovisko široké veřejnosti.

4. Pokud navzdory negativnímu výsledku posouzení důsledků pro lokalitu musí být určitý plán nebo projekt z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru, přesto uskutečněn a není-li k dispozici žádné alternativní řešení, zajistí členský stát veškerá kompenzační opatření nezbytná pro zajištění ochrany celkové soudržnosti sítě [Natura 2000]. O přijatých kompenzačních opatřeních uvědomí Komisi.

Jestliže se na dotyčné lokalitě vyskytují prioritní typy přírodních stanovišť a/nebo prioritní druhy, pak mohou být uplatněny pouze důvody související s ochranou lidského zdraví a veřejné bezpečnosti s nesporně příznivými důsledky mimořádného významu pro životní prostředí nebo jiné naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu podle stanoviska Komise.“

7 Článek 7 uvedené směrnice stanoví:

„Povinnosti vyplývající z ustanovení čl. 6 odst. 2, 3 a 4 této směrnice nahrazují povinnosti vyplývající z první věty čl. 4 odst. 4 směrnice 79/409/EHS, pokud jde o území označená podle čl. 4 odst. 1 nebo obdobně uznaná podle čl. 4 odst. 2 uvedené směrnice, a to ode dne provádění této směrnice nebo ode dne označení nebo uznání členským státem podle směrnice 79/409/EHS, podle toho, které datum je pozdější.“

Italské právo

Legislativní nařízení č. 163/2006

- 8 Decreto legislativo n. 163 – Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE (legislativní nařízení č. 163, kterým se přijímá zákon o veřejných zakázkách na stavební práce, služby a dodávky a kterým se provádějí směrnice 2004/17/ES a 2004/18/ES), ze dne 12. dubna 2006 (GURI č. 100, ze dne 2. května 2006) (dále jen „legislativní nařízení č.163/2006“), stanoví, že postup vypracování projektu prací na infrastrukturu rozlišuje dvě fáze, a to předběžný projekt a konečný projekt.
- 9 Článek 165 legislativního nařízení č. 163/2006, nadepsaný „Předběžný projekt. Postup posouzení vlivů na životní prostředí a umístění“, v odstavcích 3, 5 a 7 stanoví:

„3. Kromě ustanovení technické přílohy uvedené v příloze XXI předběžný projekt prací na infrastrukturu vymezení pomocí vhodného kartografického dokumentu dotčené zóny, případná odpovídající nárazníková pásma a nezbytná ochranná opatření; rovněž uvede a vymezení výkonnostní charakteristiky, funkční specifikace a výdajové stropy na infrastrukturu, která má být vybudována, včetně výdajového stropu na všechny případné práce a opatření kompenzující územní a sociální dopady úzce spojené s provozem díla až do výše 2 % celkových nákladů na dílo. Toto procento musí rovněž pokrývat náklady na zmírňování dopadů na životní prostředí, které byly stanoveny v rámci postupu posouzení vlivů na životní prostředí, aniž jsou dotčena jakákoli jiná opatření, která mají být přijata v souladu se zvláštními povinnostmi Společenství. Pokud ustanovení vnitrostátního práva stanoví, že dílo podléhá posouzení vlivů na životní prostředí, k předběžnému projektu se rovněž přiřkládá studie vlivů na životní prostředí, zveřejňovaná v souladu s postupy stanovenými celostátními nebo regionálními právními předpisy.

[...]

5. Předběžný projekt vypracovaný v souladu s ustanoveními tohoto článku schvaluje výbor CIPE.

[...]

7. Vyžadují-li to platné právní předpisy, dochází v rámci schválení k posouzení souladu díla s environmentálními požadavky a ke konkretizaci dohody mezi státem a regionem o umístění tohoto díla, včetně automatického přizpůsobení platných a přijatých nástrojů územního plánování, a to pro všechny účely v oblasti územního plánování a výstavby; [...]

- 10 Článek 166 tohoto legislativního nařízení, nadepsaný „Konečný projekt. Veřejná prospěšnost díla“, v odstavcích 1 a 5 uvádí:

„1. Konečný projekt infrastruktury je doplněn zprávou projektanta, která osvědčuje její soulad s předběžným projektem a všemi případnými požadavky uloženými při schvalování, a zejména s environmentálními požadavky a požadavky na umístění díla. Jsou v něm vymezeny případné práce a opatření ke zmírnění a kompenzaci environmentálních, územních a sociálních dopadů.

[...]

5. Schválení konečného projektu většinou členů výboru CIPE nahrazuje jakékoli jiné povolení, schválení nebo stanovisko, a to bez ohledu na jejich označení, a umožňuje realizaci, a v případě strategických výrobních zařízení, provádění všech prací, služeb a činností stanovených ve schváleném projektu.“

- 11 Článek 183 odst. 6 uvedeného legislativního nařízení stanoví:

„Rozhodnutí, kterým se prohlašuje soulad s environmentálními požadavky, přijímá výbor CIPE současně se schválením předběžného projektu. V případě záporného odůvodněného stanoviska Ministro dell'ambiente e della tutela del territorio [(ministr životního prostředí a ochrany území)] nebo Ministro per i beni e le attività Culturali [(ministr kultury přísluší přijetí rozhodnutí, kterým se prohlašuje soulad s environmentálními požadavky, Radě ministrů, která rozhodne na nejbližším příhodném zasedání. Soulad konečného projektu s požadavky [stanovenými tímto rozhodnutím] se ověřuje v souladu s čl. 185 odst. 4.“

- 12 Článek 185 odst. 4 a 5 legislativního nařízení č. 163/2006 stanoví:

„4. Komise [pověřená posouzením vlivů na životní prostředí]:

- a) sdělí ministerstvu životního prostředí a ochrany území do 30 dnů od předložení konečného projektu předkladatelem případné rozpory mezi tímto a předběžným projektem;
- b) do 60 dnů od tohoto předložení vydá uvedenému ministerstvu stanovisko k souladu konečného projektu s požadavky rozhodnutí, kterým se prohlašuje soulad s environmentálními požadavky, a k řádnému provedení ustanovení a požadavků stanovených vyhláškou, kterou se prohlašuje soulad s environmentálními požadavky.

5. Pokud se konečný projekt liší od předběžného projektu, komise [pověřená posouzením vlivů na životní prostředí] předloží zprávu ministru životního prostředí a ochrany území, který v případě, že se na základě posouzení komise domnívá, že rozdíl mezi předběžným projektem a konečným projektem má za následek významnou změnu celkového dopadu projektu na životní prostředí, požádá do 30 dnů od sdělení zadavatele, koncesionáře nebo generálního dodavatele o aktualizaci studie vlivů na životní prostředí a nové zveřejnění této studie, zejména s cílem umožnit zainteresovaným veřejným a soukromým subjektům zaslat v případě potřeby připomínky.

Aktualizace studie vlivů na životní prostředí se může týkat pouze části projektu, která je touto změnou dotčena. V případě nedodržení ustanovení a požadavků stanovených v rozhodnutí, kterým se prohlašuje soulad s environmentálními požadavky, uvedený ministr po formální výzvě k nápravě zajistí, aby bylo toto nedodržení sděleno během meziresortního jednání (Conferenza di servizi), za účelem možného obnovení šetření.“

Narizení prezidenta republiky č. 357 ze dne 8. září 1997

13 Směrnice o stanovištích byla provedena do italského právního řádu decreto del presidente della Repubblica n. 357 – Regolamento recante attuazione della direttiva 92/43 (nařízení prezidenta republiky č. 357, kterým se provádí směrnice 92/43), ze dne 8. září 1997 (řádný dodatek GURI č. 248, ze dne 23. října 1997).

14 Článek 5 tohoto nařízení, nadepsaný „Posouzení dopadů“, stanoví:

„1. Při územním plánování a programování je třeba zohlednit ekologickou a environmentální hodnotu navrhovaných lokalit významných pro Společenství, lokalit významných pro Společenství a zvláštních oblastí ochrany.

2. Předkladatelé plánů územního rozvoje, územních plánů a sektorových plánů [...] připraví studii [...] k určení a posouzení vlivů, které může tento plán mít na lokalitu, a to s přihlédnutím k cílům její ochrany. Plány územního rozvoje, které mají být předmětem posouzení vlivů, jsou předkládány ministerstvu životního prostředí a ochrany území, pokud mají celostátní význam, jakož i příslušným autonomním regionům a provinciím, pokud mají regionální, meziregionální, provinční nebo komunální význam.

3. Předkladatelé plánů nebo projektů, které přímo nesouvisí nebo nejsou nezbytné pro zachování příznivého stavu ochrany druhů a stanovišť v této lokalitě, avšak mohou mít na tuto lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány či projekty, předloží pro účely posouzení dopadů studii zaměřenou na určení a posouzení, v souladu s pokyny stanovenými v příloze G, hlavních účinků, které tyto plány či projekty mohou mít na navrhovanou lokalitu významnou pro Společenství, lokalitu významnou pro Společenství nebo na zvláštní oblast ochrany, a to s přihlédnutím k cílům ochrany těchto lokalit.

4. U projektů podléhajících postupu posouzení vlivů na životní prostředí [...], které se týkají navrhovaných lokalit významných pro Společenství, lokalit významných pro Společenství a zvláštních oblastí ochrany podle tohoto nařízení, je posouzení vlivů součástí výše uvedeného postupu, který v takovém případě zohledňuje také přímé a nepřímé účinky projektů na stanoviště a na druhy, pro které byly tyto lokality a oblasti určeny. Za tímto účelem musí studie vlivů na životní prostředí připravená předkladatelem obsahovat informace týkající se slučitelnosti projektu s cíli ochrany stanovenými v tomto nařízení [...].

[...]

8. Před konečným schválením plánu nebo zásahu založí daný orgán dokument o posouzení vlivů do spisu a v případě potřeby stanoví postupy pro konzultace s veřejností dotčenou prováděním uvedeného plánu či zásahu.

9. Pokud navzdory negativnímu výsledku posouzení důsledků pro lokalitu musí být určitý plán nebo projekt z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru, uskutečněn, a není-li k dispozici žádná možná alternativní řešení, přijmou příslušné orgány veškerá kompenzační opatření nezbytná pro zajištění celkové soudržnosti sítě Natura 2000 a oznámí je ministerstvu životního prostředí a ochrany území, pro účely popsané v článku 13.

10. Jestliže se na dotyčné lokalitě vyskytují prioritní typy přírodních stanovišť nebo prioritní druhy, pak může být plán nebo zásah, jehož vliv na lokalitu významnou pro Společenství byl posouzen jako pravděpodobně negativní, uskutečněn pouze s odkazem na důvody související s ochranou lidského zdraví a veřejné bezpečnosti s nesporně příznivými důsledky mimořádného významu pro životní prostředí nebo na jiné naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu podle stanoviska Komise.“

15 Článek 6, nadepsaný „Zvláště chráněná území“, stanoví:

„1. Síť Natura 2000 zahrnuje zvláště chráněná území stanovená směrnicí 79/409 [...]

2. Povinnosti stanovené v člancích 4 a 5 se vztahují také na zvláště chráněná území uvedená v odstavci 1.“

Vyhláška ministra životního prostředí, ochrany území a moře ze dne 6. prosince 2016

16 Le decreto del Ministro dell'ambiente e della tutela del territorio e del mare (vyhláška ministra životního prostředí, ochrany území a moře), ze dne 6. prosince 2016 (GURI č. 301, ze dne 27. prosince 2016), kterou se na základě čl. 3 odst. 2 nařízení prezidenta republiky č. 357 ze dne 8. září 1997 vyhláší zvláštní oblast ochrany pro alpský biogeografický region, zvláštní oblast ochrany pro kontinentální biogeografický region a 140 zvláštních oblastí ochrany pro středomořský biogeografický region, jež se nachází na území regionu Lazio, vyhláší, mimo jiné v čl. 1 odst. 3, za zvláštní oblast ochrany oblast s názvem „Fiume Mignone (basso corso)“.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

17 Spor v původním řízení se týká schválení předběžného projektu prací na výstavbě úseku státní silnice č. 675, přibližně 18 km dlouhého, který spojuje Monte Romano Est a Tarquinia Sud v regionu Lazio. Účelem těchto prací je usnadnit v Itálii spojení přístavu Civitavecchia a dálnice A1 Milán-Neapol s křižovatkou Orte, průmyslovou zónou Terni a trasou Ancona-Perugia.

18 V průběhu roku 2004 vydalo ministerstvo životního prostředí, ochrany území a moře kladné stanovisko k výstavbě tohoto úseku v podobě tzv. „fialové“ trasy. Výbor CIPE schválil tento první projekt rozhodnutím č. 11/2011.

19 V roce 2015 však společnost ANAS pověřená provedením prací předložila alternativní projekt, tzv. „zelenou trasu“, kvůli vysokým nákladům na „fialovou trasu“.

20 Komise ministerstva životního prostředí, ochrany území a moře pověřená posouzením vlivů na životní prostředí vydala k tomuto novému projektu záporné stanovisko a uvedla, že hospodářské náklady „fialové trasy“ se dají snížit rozdělením této trasy na dva úseky. Toto záporné stanovisko bylo odůvodněno skutečností, že projekt „zelené trasy“ nezahrnoval hloubkovou studii jeho vlivů na životní prostředí a že by měl vliv na lokalitu významnou pro Společenství zahrnutou do sítě Natura 2000, konkrétně oblast „Fiume Mignone (basso corso)“.

21 Na základě tohoto záporného stanoviska požádalo Ministero delle Infrastrutture e Trasporti (ministerstvo infrastruktury a dopravy, Itálie) úřad předsedy Rady ministrů o provedení postupu stanoveného v čl. 183 odst. 6 legislativního nařízení č. 163/2006. Úřad předsedy Rady ministrů požádal ministerstvo životního prostředí, ochrany území a moře o posouzení možností omezení vlivů „zelené trasy“ na životní prostředí prostřednictvím zmírňujících a kompenzačních opatření. Komise tohoto ministerstva pověřená posouzením vlivů na životní prostředí vydala pro tuto trasu nové záporné stanovisko a zdůraznila, že není možné zmírnit obtíže stanovením požadavků nebo jinými opatřeními a došla k závěru, že „fialová trasa“ je ve všech ohledech výhodnější.

22 Avšak rozhodnutím ze dne 1. prosince 2017 Rada ministrů prohlásila, že předběžný projekt v podobě „zelené trasy“ je v souladu s environmentálními požadavky, a své rozhodnutí odůvodnila převažujícím veřejným zájmem, konkrétně dokončením strategické trasy, která je součástí transevropské dopravní sítě TEN-T. Nařídila však, že při vypracování konečného projektu musí předkladatel doplnit studii

vlivů dotčené trasy na životní prostředí a splnit požadavky, připomínky a doporučení krajinářské a environmentální povahy formulované meziresortní konferencí svolanou ministerstvem infrastruktury a dopravy.

- 23 Dne 28. února 2018 schválil výbor CIPE s požadavky předběžný projekt odpovídající „zelené trase“. Výbor CIPE požádal společnost ANAS, aby vypracovala konečný projekt a studii vlivů na životní prostředí a pověřila region Lazio, aby tuto studii ověřil, zejména aby určil případná další nezbytná zmírňující a kompenzační opatření.
- 24 Několik sdružení na ochranu životního prostředí a jednotlivců podalo proti rozhodnutí Rady ministrů ze dne 1. prosince 2017 a proti rozhodnutí výboru CIPE ze dne 28. února 2018 žalobu k Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (regionální správní soud pro Lazio, Itálie).
- 25 Uvedený soud má za to, že správa upřednostnila ekonomický zájem a dokončení silniční trasy, která je součástí transevropské dopravní sítě TEN-T, před ochranou životního prostředí a odložila až do fáze konečného projektu hledání vhodných řešení pro ochranu dotyčné lokality významné pro Společenství prostřednictvím kompenzačních a zmírňujících opatření, přestože komise ministerstva životního prostředí, ochrany území a moře pověřená posouzením vlivů na životní prostředí možnost „zelené trasy“ vyloučila. Konstatuje, že samotná správa připouští, že přijala integrovaný přístup, když společně hodnotila environmentální, krajinné, kulturní a socioekonomické aspekty. Za těchto okolností předkládající soud vyjadřuje pochybnosti o souladu přijetí dotčeného předběžného projektu s unijním právem.
- 26 Za těchto podmínek se Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (regionální správní soud pro Lazio) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Brání článek 6 směrnice [o stanovištích] ve spojení se směrnicí [Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků (Úř. věst. 2010, L 20, s. 7)], v rozsahu, v němž je tato posledně uvedená směrnice použitelná na projednávanou věc, takovým primárním vnitrostátním právním předpisům a souvisejícím sekundárním prováděcím předpisům, jako jsou výše uvedené předpisy, které v případě odůvodněného záporného stanoviska ministra životního prostředí, ochrany území a moře umožňují orgánu ‚poslední instance‘, příslušnému k přijetí rozhodnutí o souladu předběžného projektu díla s environmentálními požadavky, přijmout toto rozhodnutí, a tudíž souhlasit s pokračováním řízení, s odkazem na existenci převažujícího veřejného zájmu, a to i v případě závěru veřejnoprávního orgánu odpovědného za ochranu životního prostředí, podle kterého není možné stanovit případné požadavky a zmírňující opatření pro schvalovanou variantu projektu, ve vztahu k níž bylo již vyjádřeno záporné stanovisko v rámci posouzení vlivů na životní prostředí?
- 2) Brání výše uvedené směrnice takovému řešení, jako je řešení zvolené v projednávané věci, jež za účelem schválení předběžného projektu díla podléhajícímu postupu posouzení vlivů na životní prostředí upřednostňuje výše uvedený ‚prevažující veřejný zájem‘ před environmentálním zájmem, i když je tento prevažující veřejný zájem založen výlučně na nižších nákladech na dílo, jeho slučitelnosti s krajinnou, historickou, kulturní a socioekonomickou ochranou a potřebě dokončit transevropskou silniční síť, v tomto případě TEN-T, která je definována jako ‚globální‘ podle nařízení (EU) č. 1315/2013, a to i při existenci alternativního řešení, které již bylo z hlediska životního prostředí schváleno?
- 3) Je s výše uvedenými unijními právními předpisy slučitelné takové řešení, jako je řešení zvolené v projednávané věci, jež stanoví možnost odložit další podrobnější analýzy a studie týkající se environmentálních účinků silniční trasy, která nebyla schválena v rámci posouzení vlivů na životní prostředí – včetně posouzení, jež bylo provedeno na základě směrnice [o stanovištích] – až do fáze

konečného projektu, namísto toho, aby bylo předkladateli nařízeno provést podrobnější analýzy a studie ke zmírnění hospodářských a krajinných dopadů [na životní prostředí] jiné trasy, která již naopak byla z environmentálního hlediska schválena?

- 4) Brání výše uvedené směrnice, při existenci těchto předpokladů a v případě kladné odpovědi na první až třetí otázku ohledně slučitelnosti [s unijním právem], takovému řešení, jako je řešení zvolené v projednávané věci, jež nepovažuje za závazné stanovisko o nesouladu předběžného projektu díla s environmentálními požadavky, vydané příslušným orgánem v průběhu řízení o schválení tohoto projektu, přičemž odkládá provedení podrobnějšího posouzení vlivů [dotčeného projektu] na krajinné a environmentální složky území na fázi konečného projektu, pokud jde konkrétně o posouzení vlivů na životní prostředí a odpovídající kompenzační a zmírňující opatření, která musí být stanovena v závislosti na výsledku tohoto posouzení?
- 5) Brání výše uvedené směrnice takovému řešení, jako je řešení zvolené v projednávané věci, v jehož rámci je po předkladateli ve fázi přípravy konečného projektu stavby požadováno zapracování požadavků, připomínek a doporučení krajinné a environmentální povahy, které byly vzneseny během meziresortního jednání věnovaného předběžnému projektu, i když s odkazem na tento projekt orgán odpovědný za ochranu životního prostředí konstatoval, že neexistuje možnost vypracovat případné požadavky a zmírňující opatření pro schvalovanou variantu projektu?
- 6) Brání výše uvedené směrnice takovému řešení, jako je řešení zvolené v projednávané věci, v jehož rámci bylo po předkladateli rovněž vyžadováno, aby vypracoval studii vlivů stavby na životní prostředí, včetně „odpovídajícího posouzení“, vypracovanou podle požadavků platných právních předpisů, na jejímž základě bude uskutečněno předmětné posouzení?
- 7) Brání výše uvedené směrnice takovému řešení, jako je řešení přijaté v projednávané věci, v rámci něhož byl určen třetí subjekt (region Lazio), odlišný od obvykle odpovědného subjektu (komise ministerstva životního prostředí, ochrany území a moře, pověřená posouzením vlivů na životní prostředí), za účelem ověření studie vlivů na životní prostředí, připojené ke konečnému projektu díla, a také za účelem určení případných dalších zmírňujících a kompenzačních opatření nezbytných k ochraně environmentálních a krajinných složek dotčeného území, přičemž komisi ministerstva životního prostředí, ochrany území a moře, pověřené posouzením vlivů na životní prostředí, byla ve smyslu v čl. 185 odst. 4 a 5 legislativního nařízení č. 163/2006 ponechána pouze pravomoc dodatečně vyjádřit své stanovisko ohledně souladu konečného projektu dotčené silniční stavby s požadavky krajinné a environmentální povahy, a to po založení výše uvedeného ověření do spisu?“

K předběžným otázkám

K první a druhé otázce

- 27 Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu, kterými je třeba se zabývat společně, je, zda musí být článek 6 směrnice o stanovištích, ve spojení se směrnicí 2009/147 v rozsahu, v němž je tato posledně uvedená směrnice použitelná ve věci v původním řízení, vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která umožňuje z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu pokračovat v řízení o schválení plánu nebo projektu, jehož důsledky pro zvláštní oblast ochrany nelze zmírnit a k němuž již příslušný orgán veřejné správy vydal záporné stanovisko, když již existuje schválené alternativní řešení z hlediska životního prostředí.

- 28 Podle definice uvedené v čl. 1 písm. l) směrnice o stanovištích se zvláštní oblastí ochrany rozumí „lokalita významná pro Společenství a vyhlášená členskými státy prostřednictvím právního, správního a/nebo smluvního aktu, u které jsou pro přírodní stanoviště a/nebo populace druhů, pro něž je lokalita určena, uplatněna ochranná opatření nezbytná k jejich zachování nebo obnově ve stavu z hlediska jejich ochrany příznivém“.
- 29 Článek 6 této směrnice stanoví opatření určená k ochraně zvláštních oblastí ochrany. Konkrétně v odstavci 3 jsou vymezeny podmínky, za nichž lze schválit plán nebo projekt, který s dotčenou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv.
- 30 Vyhláškou ministra životního prostředí, ochrany území a moře ze dne 6. prosince 2016 byla za zvláštní oblast ochrany vyhlášena oblast s názvem „Fiume Mignone (basso corso)“. Z vysvětlení poskytnutých předkládajícím soudem dále vyplývá, že projekt silničního úseku dotčený v původním řízení bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv. Tento projekt tedy spadá do působnosti článku 6 směrnice o stanovištích.
- 31 Naproti tomu se na spor, o jaký se jedná v původním řízení, nepoužije směrnice 2009/147. Žalobci v původním řízení sice tvrdí, že v oblasti, kterou uvedený projekt protíná, žije poštolka jižní (*Falco naumanni*), která je uvedena v příloze I této směrnice, a tudíž se na ni vztahují zvláštní ochranná opatření. Článek 7 směrnice o stanovištích však stanoví, že povinnosti vyplývající z článku 6 této směrnice nahrazují povinnosti, které vyplývají ze zařazení druhu na seznam chráněných druhů podle směrnice 79/409, která byla kodifikována a doplněna směrnicí 2009/147, a to ode dne provádění směrnice o stanovištích, nebo ode dne označení podle směrnice 79/409, podle toho, které datum je pozdější (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. června 2002, Komise v. Irsko, C-117/00, EU:C:2002:366, bod 25, a ze dne 17. dubna 2018, Komise v. Polsko (Bělověžský prales), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 109).
- 32 Článek 6 odst. 2 této směrnice ukládá členským státům obecnou povinnost přijmout vhodná opatření, aby ve zvláštních oblastech ochrany vyloučily poškozování stanovišť a významné vyrušování druhů, pro něž jsou tato území určena (rozsudky ze dne 7. září 2004, Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, bod 32, jakož i ze dne 20. září 2007, Komise v. Itálie, C-304/05, EU:C:2007:532, bod 92). Tato povinnost přispívá k projektu vytvoření spojitě evropské ekologické sítě, jak je stanoveno v sedmém bodě odůvodnění uvedené směrnice (rozsudek ze dne 20. září 2007, Komise v. Itálie, C-304/05, EU:C:2007:532, bod 93).
- 33 Článek 6 odst. 3 směrnice o stanovištích stanoví postup posuzování, jenž se vztahuje na zvláštní oblasti ochrany a jehož účelem je s pomocí předchozí kontroly zajistit, aby plán nebo projekt, který s určitou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv, byl schválen pouze tehdy, když nebude mít nepříznivý účinek na celistvost této lokality (rozsudky ze dne 7. září 2004, Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, bod 34; ze dne 26. října 2006, Komise v. Portugalsko, C-239/04, EU:C:2006:665, bod 19, jakož i ze dne 21. července 2016, Orleans a další, C-387/15 a C-388/15, EU:C:2016:583, bod 43).
- 34 Uvedené ustanovení tak stanoví dvě fáze. První fáze vyžaduje, aby členské státy provedly odpovídající posouzení důsledků plánu nebo projektu pro chráněnou lokalitu, pokud existuje možnost, že tento plán nebo projekt bude mít na tuto lokalitu významný vliv. Druhá fáze, která nastupuje po zmíněném odpovídajícím posouzení, podmiňuje schválení takového plánu nebo projektu tím, že nebude mít nepříznivý účinek na celistvost příslušné lokality (rozsudky ze dne 11. dubna 2013, Sweetman a další, C-258/11, EU:C:2013:220, body 29 a 31, jakož i ze dne 7. listopadu 2018, Holohan a další, C-461/17, EU:C:2018:883, bod 31).

- 35 Článek 6 odst. 4 směrnice o stanovištích stanoví, že pokud navzdory negativnímu výsledku posouzení provedeného podle první věty čl. 6 odst. 3 této směrnice musí být určitý plán nebo projekt z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru, přesto uskutečněn, a není-li k dispozici žádné alternativní řešení, zajistí členský stát veškerá kompenzační opatření nezbytná pro zajištění ochrany celkové soudržnosti sítě Natura 2000 (rozsudek ze dne 20. září 2007, Komise v. Itálie, C-304/05, EU:C:2007:532, bod 81).
- 36 Jakožto ustanovení upravující výjimku z kritéria schválení uvedeného v druhé větě čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích musí být čl. 6 odst. 4 této směrnice vykládán striktně [rozsudky ze dne 20. září 2007, Komise v. Itálie, C-304/05, EU:C:2007:532, bod 82, a ze dne 17. dubna 2018, Komise v. Polsko (Bělověžský prales), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 189].
- 37 Z článku 6 odst. 3 směrnice o stanovištích tedy vyplývá, že příslušné vnitrostátní orgány musí v zásadě odmítnout souhlas s plánem nebo projektem, který může mít nepříznivý účinek na celistvost příslušné lokality. Navzdory negativnímu vlivu na tuto lokalitu může být tento plán nebo projekt přesto výjimečně uskutečněn za podmínek stanovených v čl. 6 odst. 4 této směrnice, pokud je jeho uskutečnění nezbytné z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu.
- 38 V tomto případě z cíle ochrany zvláštních oblastí, na němž je založen článek 6 směrnice o stanovištích, vyplývá, že je třeba co nejvíce snížit nepříznivý účinek na celistvost dotyčné lokality. Článek 6 odst. 4 uvedené směrnice však s ohledem na své znění nepodmiňuje přednost naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu před ochranou zvláštní oblasti ochrany možností dostatečného zmírnění nepříznivého účinku na celistvost této oblasti. Účelem tohoto ustanovení bylo tedy stanovit, že za výjimečných okolností může cíl ochrany přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin ve zvláštních oblastech ochrany ustoupit před jinými důvody obzvláště naléhavého veřejného zájmu, avšak za předpokladu, že dotyčný členský stát přijme nezbytná kompenzační opatření s cílem zachovat celkovou soudržnost evropské ekologické sítě Natura 2000.
- 39 Předkládající soud uvádí, že pokud jde o „zelenou trasu“, naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu se zakládají na nižších nákladech na dílo, jeho slučitelnosti s krajinnou, historickou, kulturní a socioekonomickou ochranou a na potřebě dokončit transevropskou silniční síť.
- 40 V tomto ohledu je třeba uvést, že čl. 6 odst. 4 směrnice o stanovištích vyžaduje, aby nepříznivý účinek na celistvost zvláštní oblasti ochrany, i když je odůvodněný, byl povolen, pouze pokud je opravdu nevyhnutelný, tedy není-li k dispozici žádné alternativní řešení.
- 41 Pokud jde o hospodářské náklady na opatření, jež by mohla přicházet v úvahu v rámci posouzení alternativních řešení, platí, že vzhledem ke striktnímu výkladu čl. 6 odst. 4 směrnice o stanovištích, připomenutému v bodě 34 tohoto rozsudku, nelze připustit, aby hospodářské náklady na taková opatření mohly být samy o sobě rozhodující pro volbu alternativních řešení podle tohoto ustanovení (rozsudek ze dne 14. ledna 2016, Grüne Liga Sachsen a další, C-399/14, EU:C:2016:10, bod 77).
- 42 V projednávané věci z informací sdělených Soudnímu dvoru vyplývá, že ve věci v původním řízení existuje varianta projektu, označená jako „fialová trasa“, k níž vydalo v roce 2004 ministerstvo životního prostředí, ochrany území a moře kladné stanovisko.
- 43 Je na předkládajícím soudu, aby ověřil, zda ve smyslu čl. 6 odst. 4 směrnice o stanovištích musí být „fialová trasa“ považována za alternativní řešení spojené s menšími obtížemi z hlediska celistvosti zvláštní oblasti ochrany s názvem „Fiume Mignone (basso corso)“ než „zelená trasa“.
- 44 S ohledem na výše uvedené je třeba na první a druhou otázku odpovědět tak, že článek 6 směrnice o stanovištích musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která umožňuje z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu pokračovat v řízení o schválení plánu nebo

projektu, jehož důsledky pro zvláštní oblast ochrany nelze zmírnit a k němuž již příslušný veřejnoprávní orgán vydal záporné stanovisko, pokud neexistuje již schválené alternativní řešení z hlediska životního prostředí.

K třetí a čtvrté otázce

- 45 Podstatou třetí a čtvrté otázky předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda v případě, že byl výsledek posouzení plánu nebo projektu, pokud jde o důsledky pro zvláštní oblast ochrany podle čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, negativní a dotyčný členský stát se přesto rozhodl podle odstavce 4 tohoto článku tento plán nebo projekt uskutečnit z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, musí být článek 6 této směrnice vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě umožňující odložit provedení dalších podrobnějších analýz a studií týkajících se účinků tohoto plánu nebo projektu na tuto oblast a vymezení odpovídajících kompenzačních a zmírňujících opatření až do fáze konečného plánu nebo projektu.
- 46 Třetí a čtvrtá otázka ve skutečnosti zahrnují tři samostatné otázky.
- 47 Zaprvé se předkládající soud těmito otázkami táže, zda musí být článek 6 směrnice o stanovištích vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě umožňující odložit provedení dalších podrobnějších analýz a studií týkajících se účinků dotčeného plánu nebo projektu na zvláštní oblast ochrany až na fázi konečného plánu nebo projektu, pokud nebyl předběžný plán nebo projekt v rámci posouzení důsledků pro tuto oblast schválen.
- 48 Podle čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích musí příslušný vnitrostátní orgán odmítnout schválit posuzovaný plán nebo projekt, pokud přetrvává nejistota ohledně absence škodlivých účinků na celistvost dotyčné lokality. Tím, že toto ustanovení obsahuje zásadu obezřetnosti, umožňuje účinně předcházet nepříznivým vlivům zamýšlených plánů nebo projektů na celistvost chráněných lokalit (rozsudky ze 7. září 2004, Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, body 57 a 58; ze dne 11. dubna 2013, Sweetman a další, C-258/11, EU:C:2013:220, bod 41, jakož i ze dne 21. července 2016, Orleans a další, C-387/15 a C-388/15, EU:C:2016:583, bod 53).
- 49 Posouzení provedené podle čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích tudíž nesmí být nedostatečné a musí obsahovat úplná, přesná a konečná zjištění a závěry, na jejichž základě bude odstraněna jakákoli důvodná vědecká pochybnost o účincích prací plánovaných v dané chráněné lokalitě (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 11. dubna 2013, Sweetman a další, C-258/11, EU:C:2013:220, bod 44, jakož i ze dne 15. května 2014, Briels a další, C-521/12, EU:C:2014:330, bod 27).
- 50 Z toho vyplývá, že v posouzení stanoveném v čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích nelze platně pokračovat na základě analýz a studií provedených později. Pokud se tedy považuje za nezbytné posouzení důsledků plánu nebo projektu pro zvláštní oblast ochrany doplnit nebo prohloubit, nelze toto posouzení považovat za posouzení ve smyslu tohoto ustanovení.
- 51 V projednávaném případě ze spisu, jenž má k dispozici Soudní dvůr, vyplývá, že příslušný orgán výslovně uvedl, že chce použít čl. 6 odst. 4 směrnice o stanovištích. Článek 6 odst. 4 směrnice o stanovištích přitom jakožto ustanovení upravující výjimku z kritéria schválení uvedeného v čl. 6 odst. 3 této směrnice může být použito, až když byly důsledky plánu nebo projektu posouzeny podle ustanovení uvedeného čl. 6 odst. 3 (rozsudek ze dne 21. července 2016, Orleans a další, C-387/15 a C-388/15, EU:C:2016:583, bod 60).
- 52 Znalost těchto důsledků z hlediska cílů ochrany, které se týkají dotčené lokality, totiž představuje nezbytnou podmínku pro použití čl. 6 odst. 4 směrnice o stanovištích, jelikož v opačném případě nemůže být posouzena žádná podmínka pro použití této výjimky. Posouzení případných naléhavých

důvodů převažujícího veřejného zájmu a posouzení existence alternativních řešení, která by poškodila méně životní prostředí, totiž vyžaduje poměření s nepříznivými účinky posuzovaného plánu nebo projektu na uvedenou lokalitu (rozsudek ze dne 21. července 2016, Orleans a další, C-387/15 a C-388/15, EU:C:2016:583, bod 61, jakož i citovaná judikatura).

- 53 Z toho vyplývá, že při uplatnění ustanovení čl. 6 odst. 4 směrnice o stanovištích se příslušný orgán ve sporu v původním řízení nutně domníval, že se negativní výsledek posouzení projektu, o který se jedná ve věci v původním řízení, pokud jde o důsledky pro dotčnou zvláštní oblast ochrany, týkal posouzení podle čl. 6 odst. 3 této směrnice. Toto posouzení tedy nemohlo být doplněno, jak je vysvětleno v bodě 48 tohoto rozsudku.
- 54 Zadruhé se předkládající soud svou třetí a čtvrtou otázkou táže, zda musí být článek 6 směrnice o stanovištích vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě umožňující odložit vymezení zmírňujících opatření až na fázi konečného plánu nebo projektu, pokud nebyl dotčený plán nebo projekt v rámci posouzení důsledků pro zvláštní oblast ochrany schválen.
- 55 Především je třeba konstatovat, že znění článku 6 směrnice o stanovištích neobsahuje žádný odkaz na pojem „zmírňující opatření“ (rozsudek ze dne 21. července 2016, Orleans a další, C-387/15 a C-388/15, EU:C:2016:583, bod 57).
- 56 Pokud jsou tímto výrazem označena ochranná opatření, jejichž cílem je zamezit nebo omezit negativní vliv plánu nebo projektu na dotčené stanoviště, požadavek, jenž byl připomenutý v bodě 49 tohoto rozsudku a podle kterého posouzení plánu nebo projektu podle čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích obsahuje úplná, přesná a konečná zjištění a závěry, příkazuje posoudit tato opatření současně se samotným tímto plánem nebo projektem, a v důsledku toho začlenit uvedená opatření do uvedeného plánu nebo projektu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. července 2016, Orleans a další, C-387/15 a C-388/15, EU:C:2016:583, bod 54). Tato opatření proto nemohou po tomto posouzení změnit dotčený plán nebo projekt. Připustit změnu tohoto plánu nebo projektu po posouzení jeho důsledků na dotčenou lokalitu zmírňujícími opatřeními by totiž znamenalo vzdát se posouzení dopadů samotných těchto opatření, jakož i dopadů konečného plánu nebo projektu na tuto lokalitu, a to v rozporu s cíli článku 6 této směrnice.
- 57 Z tohoto důvodu tento článek brání právní úpravě umožňující odložit vymezení opatření zmírňujících důsledky plánu nebo projektu pro zvláštní oblast ochrany až do fáze následující po příslušném posouzení důsledků ve smyslu odstavce 3.
- 58 Zatřetí se předkládající soud svou třetí a čtvrtou otázkou táže, zda musí být článek 6 směrnice o stanovištích vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě umožňující odložit vymezení kompenzačních opatření až na fázi konečného plánu nebo projektu, pokud nebyl dotčený plán nebo projekt v rámci posouzení důsledků pro zvláštní oblast ochrany schválen.
- 59 Podle čl. 6 odst. 4 směrnice o stanovištích zajistí členský stát veškerá kompenzační opatření nezbytná pro zajištění ochrany celkové soudržnosti sítě Natura 2000, pokud navzdory negativnímu výsledku posouzení důsledků pro lokalitu musí být určitý plán nebo projekt z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu přesto uskutečněn a není-li k dispozici žádné alternativní řešení.
- 60 Kompenzační opatření se tedy případně vymezují na základě příslušného posouzení důsledků stanoveného v čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích.
- 61 Jak bylo připomenuto v bodech 51 a 52 tohoto rozsudku, čl. 6 odst. 4 této směrnice může být použit, až když byly důsledky plánu nebo projektu posouzeny podle ustanovení odstavce 3 tohoto článku.

- 62 Mimoto samotná povaha kompenzačních opatření odůvodňuje, že budou vymezeny po příslušném posouzení negativního vlivu plánu nebo projektu na dotčenou lokalitu. V tomto ohledu mají tato opatření za cíl vyvolávat účinky na jiné úrovni, zejména po uskutečnění dotčeného plánu nebo projektu, aby byla zajištěna nebo obnovena celková soudržnost evropské ekologické sítě Natura 2000 s přihlédnutím k nevyhnutelným škodlivým účinkům tohoto plánu nebo projektu na celistvost dotyčné zvláštní oblasti ochrany.
- 63 Nezbytná kompenzační opatření je tedy třeba vymežit po posouzení stanoveném v čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, pokud má být dotčený plán nebo projekt uskutečněn navzdory jeho negativnímu dopadu na danou zvláštní oblast ochrany a jsou-li splněny ostatní podmínky pro použití čl. 6 odst. 4 této směrnice.
- 64 S ohledem na výše uvedené je třeba na třetí a čtvrtou otázku odpovědět tak, že v případě, že byl výsledek posouzení plánu nebo projektu, pokud jde o důsledky pro zvláštní oblast ochrany podle čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, negativní a dotyčný členský stát se přesto rozhodl podle odstavce 4 tohoto článku tento plán nebo projekt uskutečnit z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, musí být článek 6 této směrnice vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě umožňující, aby byl tento plán nebo projekt poté, co byl výsledek jeho posouzení podle odstavce 3 tohoto článku negativní, a před jeho konečným schválením podle odstavce 4 tohoto článku doplněn o opatření ke zmírnění jeho důsledků na tuto oblast, a aby posuzování uvedených důsledků pokračovalo. Naproti tomu článek 6 směrnice o stanovištích nebrání za stejného předpokladu právní úpravě umožňující vymežit kompenzační opatření v rámci téhož rozhodnutí, jsou-li rovněž splněny ostatní podmínky pro použití čl. 6 odst. 4 této směrnice.

K páté a šesté otázce

- 65 Podstatou páté a šesté otázky předkládajícího soudu, kterými je třeba se zabývat společně, je, zda musí být směrnice o stanovištích vykládána v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že žadatel provede studii vlivů dotčeného plánu nebo projektu na dotyčnou zvláštní oblast ochrany a do konečného plánu nebo projektu začlení požadavky, připomínky a doporučení krajinářské a environmentální povahy poté, co byl tento plán či projekt posouzen příslušným orgánem s negativním výsledkem.
- 66 Zaprvé je třeba konstatovat, že ani směrnice o stanovištích, ani judikatura Soudního dvora nebrání tomu, aby bylo žadateli uloženo, aby na podporu žádosti o schválení jeho plánu nebo projektu předložil studii o jeho vlivech na dotyčnou zvláštní oblast ochrany, na jejímž základě příslušný orgán provede posouzení důsledků tohoto plánu nebo projektu pro tuto oblast ve smyslu čl. 6 odst. 3 uvedené směrnice.
- 67 Zadruhé ze znění čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích vyplývá, že toto posouzení přísluší nikoli žadateli, ale příslušnému orgánu, tj. orgánu, který členské státy určí za odpovědný za plnění úkolů vyplývajících z této směrnice (rozsudek ze dne 7. listopadu 2018, Holohan a další, C-461/17, EU:C:2018:883, bod 44).
- 68 Zatřetí, jak je vysvětleno v bodě 56 tohoto rozsudku, plán nebo projekt nelze po posouzení jeho důsledků na danou zvláštní oblast ochrany změnit bez rizika zpochybnění úplné a konečné povahy tohoto posouzení a záruky, kterou představuje pro ochranu této oblasti. Žadateli proto nemůže být uloženo zpracovat požadavky, připomínky a doporučení do daného plánu nebo projektu, pokud již byl tento plán či projekt posouzen příslušným orgánem s negativním výsledkem, nepodléhá-li takto pozměněný plán nebo projekt novému posouzení ze strany tohoto orgánu.

- 69 Začtvrté změny, které nelze provést v plánu nebo projektu po posouzení jeho důsledků pro zvláštní oblast ochrany, jsou pouze ty, které budou mít pravděpodobně na tuto oblast významný vliv. Naproti tomu parametry, u nichž z vědeckého hlediska neexistuje žádná důvodná pochybnost o tom, že jejich účinky nebudou mít na lokalitu nepříznivý vliv, mohou být zcela ponechány na pozdější rozhodnutí žadatele (rozsudek ze dne 7. listopadu 2018, Holohan a další, C-461/17, EU:C:2018:883, bod 46).
- 70 S ohledem na výše uvedené je třeba na pátou a šestou otázku odpovědět tak, že směrnice o stanovištích musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že žadatel provede studii vlivů dotčeného plánu nebo projektu na dotčnou zvláštní oblast ochrany, na jejímž základě příslušný orgán provede posouzení jejich důsledků. Naproti tomu tato směrnice brání vnitrostátní právní úpravě umožňující uložit žadateli, aby do konečného plánu nebo projektu zapracoval požadavky, připomínky a doporučení krajinářské a environmentální povahy poté, co byl tento plán či projekt posouzen příslušným orgánem s negativním výsledkem, aniž by takto pozměněný plán nebo projekt podléhal novému posouzení ze strany tohoto orgánu.

K sedmé otázce

- 71 Podstatou sedmé otázky předkládajícího soudu je, zda musí být směrnice o stanovištích vykládána v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která umožňuje, aby byl orgán odlišný od orgánu pověřeného posouzením důsledků plánu nebo projektu pro zvláštní oblast ochrany pověřen ověřením studie vlivů na tuto oblast, která musí být připojena ke konečnému plánu nebo projektu.
- 72 Zaprvé vzhledem k tomu, že směrnice o stanovištích neobsahuje žádný údaj o orgánu příslušném k posouzení důsledků na zvláštní oblasti ochrany, pokud jde o plány nebo projekty, které by mohly mít na tyto oblasti významný vliv, musí být vykládána v tom smyslu, že ponechává na členských státech, aby určily tento orgán.
- 73 Zadruhé, jak bylo připomenuto v bodě 49 tohoto rozsudku, posouzení důsledků plánu nebo projektu pro dotčnou zvláštní oblast ochrany, stanovené v čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, musí obsahovat úplná, přesná a konečná zjištění a závěry, na jejichž základě bude odstraněna jakákoli důvodná vědecká pochybnost o účincích prací plánovaných v dané chráněné lokalitě (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 11. dubna 2013, Sweetman a další, C-258/11, EU:C:2013:220, bod 44, jakož i ze dne 15. května 2014, Briels a další, C-521/12, EU:C:2014:330, bod 27). To je důvod, proč se v tomto posouzení, pokud bylo provedeno, tak jako v projednávané věci a jak je uvedeno v bodech 51 až 53 tohoto rozsudku, nemůže pokračovat ani ho doplnit orgánem, který ho provedl, nebo jiným orgánem.
- 74 Na sedmou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že směrnice o stanovištích musí být vykládána v tom smyslu, že i když ponechává na členských státech, aby určily příslušný orgán k posouzení důsledků plánu nebo projektu pro zvláštní oblast ochrany v souladu s kritérii formulovanými v judikatuře Soudního dvora, brání tomu, aby jakýkoli orgán pokračoval v tomto posouzení nebo ho doplnil poté, co bylo provedeno.

K nákladům řízení

- 75 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (šestý senát) rozhodl takto:

- 1) Článek směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin musí vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která umožňuje z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu pokračovat v řízení o schválení plánu nebo projektu, jehož důsledky pro zvláštní oblast ochrany nelze zmírnit a k němuž již příslušný veřejnoprávní orgán vydal negativní stanovisko, pokud neexistuje alternativní řešení spojené s menšími obtížemi z hlediska celistvosti dotčené oblasti, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu.
- 2) V případě, že byl výsledek posouzení plánu nebo projektu, pokud jde o důsledky pro zvláštní oblast ochrany podle čl. 6 odst. 3 směrnice 92/43, negativní a dotyčný členský stát se přesto rozhodl podle odstavce 4 tohoto článku tento plán nebo projekt uskutečnit z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, musí být článek 6 této směrnice vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě umožňující, aby byl tento plán nebo projekt poté, co byl výsledek jeho posouzení podle odstavce 3 tohoto článku negativní, a před jeho konečným schválením podle odstavce 4 tohoto článku doplněn o opatření ke zmírnění jeho důsledků na tuto oblast, a aby posuzování uvedených důsledků pokračovalo. Naproti tomu článek 6 směrnice 92/43 nebrání za stejného předpokladu vnitrostátní právní úpravě umožňující vymezit kompenzační opatření v rámci téhož rozhodnutí, jsou-li rovněž splněny ostatní podmínky pro použití čl. 6 odst. 4 této směrnice.
- 3) Směrnice 92/43 musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že žadatel provede studii vlivů dotčeného plánu nebo projektu na dotyčnou zvláštní oblast ochrany, na jejímž základě příslušný orgán provede posouzení jejich důsledků. Naproti tomu tato směrnice brání vnitrostátní právní úpravě umožňující uložit žadateli, aby do konečného plánu nebo projektu zapracoval požadavky, připomínky a doporučení krajinářské a environmentální povahy poté, co byl tento plán či projekt posouzen příslušným orgánem s negativním výsledkem, aniž by takto pozměněný plán nebo projekt podléhal novému posouzení ze strany tohoto orgánu.
- 4) Směrnice 92/43 musí být vykládána v tom smyslu, že i když ponechává na členských státech, aby určily příslušný orgán k posouzení důsledků plánu nebo projektu pro zvláštní oblast ochrany v souladu s kritérii formulovaných v judikatuře Soudního dvora, brání tomu, aby jakýkoli orgán pokračoval v tomto posouzení nebo ho doplnil poté, co bylo provedeno.

Podpisy.